

Palve

---

teatri peatoetaja

156. hooaeg

Palve. Kummardus Arvo Pärtile

A Little Prayer / Tribute to Arvo Pärt

TANTSU-, OOPERI- JA SÕNATEATRI LAVASTUS

KAHES VAATUSES

DANCE, OPERA, AND DRAMA PRODUCTION

IN TWO ACTS

Lavastaja, koreograaf ja dramaturg

Director, Choreographer and Dramaturge **Petr Zuska (Tšehhi/Czech)**

Kunstnik / Set Designer Daniel Dvořák (Tšehhi/Czech)

Kostüümikunstnik / Costume Designer Pavel Knolle (Tšehhi/Czech)

Valguskunstnik / Lighting Designer Margus Vaigur (Endla)

Muusikajuht ja dirigent / Musical Director and Conductor Risto Joost

Dirigent / Conductor Aleksandr Bražnik

Lavastaja assistent ja repetiitorid / Director's Assistant and Repetitors

Matthew James Jordan, Rufina Noor, Jelena Karpova, Nanae Maruyama, Janek Savolainen

Peakoormeister / Chief Chorusmaster Kristi Jagodin

Koormeister / Chorusmaster Martin Sildos

Vastutav kontsertmeister-repetiitor /

Chief Concertmaster-Repetitor Toomas Kaldaru

Kontsertmeister / Concertmaster Stefano Chiurchiù

Inspitsient / Stage Manager Meelis Hansing

Valgusinspitsient / Lighting Stage Manager Ülle Tinn

ESIETENDUS 4. OKTOOBRI 2025 VANEMUISE SUURES MAJAS

PREMIERE ON OCTOBER 4TH 2025 AT THE GRAND BUILDING OF VANEMUINE

Osades / Cast

Näitlejad / Actors Merlin Kivi, Ingmar Jõela (külalistena)

Vanemuise balletitrupp / Vanemuine Ballet Company

Naised / Women Maria Engel / Aino Louhivaara, Sayaka Nagahiro / Maarja Praks / Sarah Ross, Caroline Maquignon / Mallika Aithala / Selma Strandberg, Ana Maria Gergely / Elena Troisfontaines, Selma Strandberg / Mariko Ackermann, Natalie Barbis / Alice Liljefors, Elena Troisfontaines / Viktoriya Piekhotina, Sarah Ross / Ilona Voloshko

Mehed / Men Bradley Handley Howell / Max Jones, Benjamin Oliver Newman / Hodaka Maruyama, Alain Divoux / Tono Ferriol / Benjamin Kyprianos, Gustavo Pedro / Jack Fielding, Vladyslav Kalys / Isaac Calstar-Fisher, William Halton / Spike Frobisher, Akihito Shimogata / Yuta Irikura, Noah Wheatley / Gerardo Avelar

Vanemuise ooperikoor ja solistid / Vanemuine Opera Chorus and Soloists

Solistid / Soloists Kristjan Häggblom, Simo Breede

Sopran / Soprano Marta Burgoa, Sofii Chaika, Helen Hansberg, Siiri Koodres, Silja Lani, Helen Nõmm, Grete Oolberg, Ursula Roomere, Marika Villemson

Alt / Alto Lembi-Liis Ebre, Kaja Ilmjärv, Katrin Kapinus, Eve Kivisaar, Kristel Oja, Rael Rent, Diana Silova

Tenor Rainer Aarsalu, Jacques Louw, Aleksander Lumi, Edgar Mikk, Hisatoshi Nezu, Tarmo Teekivi, Oliver Timmusk, Johan Kütt (külalisena)

Bass Ingmar Bräutigam, Myunghwan Jang, Janari Jorro, Egon Laanesoo, Artur Nagel, Risto Orav, Uku-Markus Simmermann, Ruudo Vaher

Vanemuise Sümfooniaorkester / Vanemuine Symphony Orchestra

Kavas

Arvo Pärt

I vaatus / I act

Fratres (1977)

Viul / Violin – Federico Mechelli Uhl / Liam
Keneally / Marta Mutso
Klaver / Piano – Margus Riimaa / Piia Paemurru

Arbos (1977/1986)

Es sang vor langen Jahren (1984)

Alt / Alto – Rael Rent / Diana Silova
Viul / Violin – Federico Mechelli Uhl / Liam
Keneally / Marta Mutso
Viola / Viola – Kadri Rehema / Daria Motovilova

Mein Weg (1994)

Für Lennart In Memoriam (2006)

Kanon Pokajanen: Ode VII (1997)

Lamentate: Stridendo (2002)

Klaver / Piano – Margus Riimaa / Piia Paemurru

Alleluia-Tropus (2008/2010)

Vater unser (2005/2013)

Flüügelhorn / Flugelhorn –
Priit Rusalepp / Marti Suvi
Tromboon / Trombone – Hendrik Jaak Sepp

Estonian Lullaby (2002/2006)

II vaatus / II act

Für Alina (1976) katkend / excerpt

Klaver / Piano – Margus Riimaa / Piia Paemurru

Berliner Messe: Gloria (1990/2002)

Passio Domini nostri Jesu Christi secundum

Joannem (1982) katkend / excerpt

Jeesus – Kristjan Häggblom / Simo Breede
Evangelistid:
Sopran – Grete Oolberg / Ursula Roomere
Alt – Lembi-Liis Ebre / Diana Silova
Tenor – Jacques Louw / Oliver Timmusk
Bass – Janari Jorro / Egon Laanesoo

Symphony No. 4 “Los Angeles”: I (2008)

katkend / excerpt

Symphony No. 4 “Los Angeles”: III

katkend / excerpt

Most Holy Mother of God (2003)

katkend / excerpt

Spiegel im Spiegel (1978)

Tšello / Cello – Lauri Sõõro / Camillo Cabassi
Klaver / Piano – Margus Riimaa / Piia Paemurru

Intervjuu lavastaja, koreograafi ja libretisti Petr Zuskaga

Miks valisid just Arvo Pärdi muusika?

Tegelikult mitmel põhjusel. See lavastus on minu kolmas koostöö Vanemuisega. Pärast „Romeot ja Juliet“ (2018) ja „Luikede järve“ (2021) tundus, et on aeg teemat vahetada – jätta kõrvale traditsioonilised Tšaikovski ja Prokofjev ning liikuda teise suunda. 2023. aastal taipasin, et kahe aasta pärast tähistatakse Arvo Pärdi 90. sünnipäeva, ning minu jaoks oli otsus selge. Ka Vanemuine oli mõttega kohe päri.

Arvo Pärt on üks suurimaid ja olulisemaid kaasaegse klassikalise muusika heliloojaid. Viimaste aastakümnete jooksul on ta inspireerinud arvukalt koreograafe ja teatriloojaid kogu maailmas, sealhulgas mind – see pole minu esimene lavastus tema muusikaga.

Ta on maailmakaaluga suurkuju ja oma päritolu kaudu tõeline kalliskivi eesti kultuuri mosaiigis. Kus oleks veel parem luua lavastus, mis tähistab seda juubelit, kui just siin, Eestis!

... „Olen lihtsalt keegi, kes puterdab ja otsib sõnu, nagu laps. ... Milliseid sõnu? ... Ma ei tea. Sõnad on vääriti mõistmise helid.“ ... *

Missugune on su kogemus Pärdi muusikaga?

Olen seda kasutanud mitmes oma lavastuses. Esimene kord oli 25 aastat tagasi Dresdeni Semperoperis. Seda kogemust ei unusta ma iial. Mäletan, kuidas Arvo Pärt helistas mulle umbes nädal enne esietendust Berliinist ja uuris, kui rahul ma orkestriga olen. Just sel päeval toimus esimene orkestriproov ning ta teadis seda väga hästi. Ma vastasin talle väikese valge valega, et kõik on korras – tegelikult ei olnud see üldse nii! Õnneks läks juba järgmistel päevadel palju paremaks.

Selle lavastusega tahan ma Pärdile aga südamest tervitusi saata, soovida kõike head ning avaldada tänu tema usumatult jõulise, värvika ja inspireeriva muusika eest.

... „Sul on õigus. Hinda vaikust. Selles on armastust ... palvet ... Ja palve on vaikus.“ ...

Sellel lavastusel ei ole klassikalist narratiivset ülesehitust. Ometi – kuidas sa kirjeldaksid selle sisu? Mis on sinu sõnum?

Teatud mõttes lähtun ma Arvo Pärdi teoste sügavalt spirituaalsest olemusest, mis on minu jaoks äärmiselt oluline. Samal ajal inspireerib mind ka teine, tänapäeval väga aktuaalne teema – ehkki tege-likult on need kaks omavahel tihedalt seotud.

... „Inimesi petta on palju lihtsam kui veenda neid selles, et neid peteti.“ ...

Viimastel aastatel oleme olnud tunnistajaks ohtlike ja kahetsusväärsete nähtuste kiirele eskaleerumisele. Inimesi on nakatatud hirmu ja irratsionaalsusega, ning tänapäeva Euroopa on pööramas end haiglasesse, ennasthävitavasse tantsu. Mitmekesisest, värvikast ja hubasest majast, kus iga tuba oli omanäoline, on saamas hall betoonpunker, kus relvad ragisevad ja muusika asemel kostab ikka ja jälle ainus võimalik „tõde“. Tasakaalustatud dialoog on muutunud võimatuks.

... „Tõde pole miski, mida saab maast üles korjata ja kellegi poole visata ... Kui palju on kurja teinud inimesed, kes usuvad, et neil on õigus.“ ...

Pärast aastakümneid hiilivad totalitaarsed praktikad taas Euroopa ruumi, kuigi 21. sajandil on nad kuidagi „sametised“, palju keerukamad.

... „On vale, kui üksikisik lõmastab karja, kuid suurim ebaõiglus paikneb mujal – kui kari trambib jalge alla üksikisiku.“ ...

Sellel lavastusel ei ole ambitsiooni midagi konkretiseerida ega olla demonstratsioon või lahendus. See on eelkõige sümbolne palve ehtsa ja siira inimlikkuse, õigluseiha, tõe, vabaduse ja armastuse ..., meie olemise tuuma eest. Ja koos helilooja sügavate motivatsioonidega on see samal ajal loomulikult ka palve Jumalale.

Sel aastal möödub muuhulgas 80 aastat Teisest maailmasõjast, ühest inimkonna ajaloo suurimast tragöödiast. Seegi tähis peaks olema meile kõigile oluline meeldetuletus.

... „Inimkond peab lõpetama sõdimise või muidu teeb sõda lõpu inimkonnale.“ ...

Kas räägiksid veidi ka vormist? On paeluv, kuidas kõik need eri žanrid üksteist täiendavad – muusika, tants, ooper, sõnateater.

Minu eesmärk oli esitleda Arvo Pärdi muusikat võimalikult laias ulatuses. Suurtest sümfooniaestest läbi kammermuusika ja vokaalloopuste kuni minimalistlike kompositsioonideni välja. Seetõttu tundus loomulikuna idee kaasata orkestri ja tantsijate kõrval lavastusse ka ooperikoor ja solistid. Hiljem

pakkus Vanemuise direktor Aivar Mäe välja mõtte lisada sinna ka näitlejad, mille ma heaks kiitsin. Nii hakkaski kujunema nn totaalne teater.

... „Kõik suubub millessegi palju avaramasse ... Nagu aken, kust algab tee, mis viib millegi erineva ja suuremani kui inimene ise.“ ...

Kaks näitlejat – mees ja naine – on kui ürgsed polaarsused, elu ja eksistentsi arhetüübid. Nende kohalolust sai lavastuse nurgakivi.

... „Armastus ei seisne üksnes selles, et vaadatakse teineteist, vaid ka selles, et vaadatakse koos samasse suunda.“ ...

Kirjutasin neile tekste ja dialooge, mis on inspireeritud paljude tarkade inimeste mõtetest läbi aasta-kümnete, sajandite, aastatuhandete ...nagu näiteks Antoine de Saint-Exupéry, Konfutsius, George Orwell, Ernest Hemingway, Osho, Jan Skácel, Karel Čapek, William Shakespeare, Friedrich Nietzsche, Irvin D. Yalom.

Püüdsin kogu lavastust kujundada ühtse vormina, kus iga komponent, sealhulgas lavakujundus, kostüümid ja valgus, sulanduvad üheks, ehkki mitte täpselt nimetatud väljenduseks. Maailmast, meist endist ja meie hingest... Jumalast.

... „Ma lootsin leida universumis jälge Jumala mantlist. Tahtsin puudutada tõde, mida ma ei hoomanud. Igatsesin haarata tõest nagu riide servast... nagu Jumal, kes on inimeste eest kaua peitunud.“ ...

Olen veendunud, et maestro Arvo Pärt jagaks seda mõtet: tõelise kunstniku suurimaks ajendiks on otsida oma südame häält. Ja kui kuulame siiralt oma südant, avaneb meile tee ka teiste südameten.

... „Armastust jagades ehivad silla üle oma üksilduse kuristiku.“ ...

Mida sa soovid, et publik sellest etendusest kaasa võtaks?

See on täielikult publiku enda teha – lavastus jätab kõik ukSED avatuks. Olen kindel, et igaüks leiab hetke, mis puudutab teda sügavalt ja paneb sisemiselt helisema. Kui midagi soovida, siis ehk mõistmist, et iga inimene on ainulaadne ja kannab endas tohutut jõudu. Ärgem laskem end karja sees pelgalt lammasteks ajada!

*Katked näitlejate dialoogist (siin ja edaspidi), mida on inspireerinud tuntud kirjanike, poeetide ja filosoofide motted ja tsitaadid labi ajaloo, on eesti keelde tõlkinud Pirjo Jonas.

Interview with Petr Zuska Director, Choreographer, and Librettist

Why did you choose Arvo Pärt's music?

A couple of reasons. This production is my third co-operation with Vanemuine. After *Romeo and Juliet* in 2018 and later *Swan Lake* in 2021 I thought it would be nice to change the theme, leave the traditional works of Tchaikovsky and Prokofjev and go in a different direction. In 2023 I realised that in two years there would be a big celebration of Arvo Pärt's 90th birthday and for me it was immediately decided then. Vanemuine agreed.

Arvo Pärt is one of the greatest and most significant contemporary classical music composers. Over the past few decades, he has inspired numerous choreographers and theatre-makers worldwide, including me – it is not my first production with his music.

He is a towering figure on a global scale, with regard to his ethnicity – a very precious stone in the mosaic of Estonian culture. Where else to create a show that celebrates this milestone birthday than right here in Estonia?!

... „I'm just one who fumbles and seeks words like a child... What words?... I don't know. Words are sounds of misunderstanding.“ ... *

What is your experience with Pärt's music?

I have used it in a couple of my productions already. First time it was in the Semperoper Dresden 25 years ago. And I'll never forget it. Arvo Pärt called me personally about one week before the premiere from Berlin and asked me how satisfied I was with the orchestra. That day was the first orchestral rehearsal and he knew it very well. I lied to him a little bit that everything was fine. It wasn't at all! However, over the next few days it got much better.

With this production now I want to send the composer salutary greetings and wish him all the best, to thank him for incredibly strong, colourful and inspiring music.

... „You are right. Embrace silence. It harbours love and prayer. And prayer is silence.“ ...

This presentation does not have a classical narrative synopsis. Still, what would you tell us about its content? What is your message?

Well, to a certain degree I follow the thoroughly spiritual nature of many of Arvo Pärt's compositions, which is a very important aspect for me. But I'm also inspired by another theme, very current, while both of these topics are actually related.

... „It's much easier to deceive people than to convince them they were deceived.“ ...

In recent years we have witnessed a rapid escalation of a very unfortunate and dangerous phenomena. People have been infected with fear and irrationality. Today's Europe is spinning in a sick and self-destructive dance. From a colourful, cozy house with many different specific rooms, it is becoming a grey concrete bunker, inside which weapons rattle and instead of music, the only possible "truth" is heard over and over again. Balanced dialogue becomes impossible.

... „The truth is not something you can pick from the ground and throw at someone. How much evil has been caused by those believing they're right.“ ...

After many decades, totalitarian practices are creeping back into the European space, although somehow they are "velvety" in the 21st century, all the more sophisticated.

... „It is wrong when one crushes the herd, but the greatest enslavement rests elsewhere – when the herd crushes the human.“ ...

However, this production has no ambition to concretize anything, nor to be a demonstration or solution. It's mainly a symbolic **prayer** for genuine and sincere humanity, desire for justice, truth, freedom and love..., for the core of our being. And so naturally, together with the deep motivations of the composer it's at the same time a prayer to God.

This year we also commemorate the 80th anniversary of the end of World War II, one of the greatest tragedies in human history. This too should be a great reminder for all of us today.

... „Humanity must put an end to waging war, otherwise war will make an end to humanity.“ ...

Would you like to say something about the form? It's fascinating how these different genres complement each other – music, dance, opera, drama.

My intention was to present Arvo Pärt's music in the widest possible scope. From the big symphonic works, through chamber music, vocal opuses, to minimalistic compositions. So the idea of using not only the orchestra and dancers, but also an opera choir and soloists was natural from the beginning.

The general director of Theatre Vanemuine – Mr. Aivar Mäe, later came up with the idea of using actors as well, which I welcomed. And the so-called total theatre began to take shape.

... „Everything opens into something far wider, like a window beyond which there's a path to something different and larger than one's own self.“ ...

Two actors – a man and a woman – two polarities as the archetype of our life and existence in general, became a cornerstone of the whole production.

... „Love is not about gazing at each other, but looking in the same direction together“ ...

I wrote texts and dialogues for them, inspired by many wise people's thoughts through decades, centuries, millennia... like Antoine de Saint-Exupéry, Confucius, George Orwell, Ernest Hemingway, Osho, Jan Skácel, Karel Čapek, William Shakespeare, Friedrich Nietzsche, Irvin D. Yalom.

I tried to conceive the entire performance as a homogeneous form, where each of the components, including the set, costume and lighting designs, merges into a single, albeit not exactly named, statement. About our world, about ourselves and our souls... about God.

... „I longed to find in the Universe a trace of God's mantle. To touch the truth that was beyond me. I longed to seize the truth by a tip of attire, like a God who has long hidden from humans.“...

I guess the master Arvo Pärt would agree with me that the biggest motivation for all true artists to do their job is searching for one's own heart. And by searching for our own heart, we discover the hearts of all others.

... „By giving from the heart, you arch a bridge across the chasm of your solitude.“ ...

What would you like the audience to take away from the performance?

It's completely up to them. This show leaves all doors open. I'm sure that everyone will find a moment that touches a chord within and makes it resonate. If there is any wish, perhaps the realization that each of us is unique with an enormous inner strength. Let us not be herded into mere sheep in the herd!

... „The only thing necessary for evil to triumph is for good people to do nothing. Better to light a single candle than to curse the darkness for ever“...

* Excerpts from the actors' dialogues, inspired by the thoughts and quotations of renowned writers, poets, and philosophers throughout history.

Arvo Pärt (s 1935) ja lavastuses „Palve” kõlav muusika

Evelin Kõrvits

Kesk-Eesti väikelinnas Paides sündinud Arvo Pärdi nime teavad nüüdseks kõik maailma muusikametropolid. Tähelepanu äratas ta juba 1960. aastatel, kui ta Heino Elleri kompositsiooni-klassi lõpetanud noore heliloojana proovis kätt erinevates modernistlikes kompositsioonitehnikates, nagu dodekafoonia, aleatoorika, kõlavärvimuusika ja kollaažitehnika. Sama kümnendi lõpus, pärast 1968. aastal valminud „Credot” leidis autor end loomingulisest tupikseisust: „Ma olin veendunud, et nende vahenditega ei jõua ma mitte kuhugi: minu jaoks ei olnud piisavalt materjali ja ma praktiliselt loobusin muusika kirjutamisest. Oleksin tahtnud saada kontakti millegi elava, lihtsa ja mittedestruktiivsega.” Uue kõlaideaali otsinguil süüvis Pärt kaheksaks aastaks gregooriuse laulu, Notre Dame'i koolkonna ja renessansspolüfoonia uurimisse, leides samal ajal tee ka õigeusu kirikusse.

„Enne kui keegi midagi ütleb, peaks ta võib-olla mitte midagi ütleva. Minu muusika on ikka esile kerkinud pärast seda, kui olen kaua vaikinud sõna otseses mõttes. [...] Kui keegi läheneb vaikusele armastusega, võib sellest sündida muusika.” (Arvo Pärt)

Pika vaikusperioodi järel töötas helilooja 1970. aastate teiseks pooleks välja oma originaalse muusikalise keele, millele andis nimeks *tintinnabuli* (ladina keeles „väikesed kellad”). Arvo Pärdi abikaasa Nora sõnul sündis *tintinnabuli* sügavale juurdunud soovist jõuda äärmiselt minimeeritud helidemaailmani, mida ei saa mõõta kilomeetrites ega isegi meetrites, vaid ainult millimeetrites. „Iga heli on otsustav, iga heli kõneleb,” on kirjeldanud oma stiili tuuma autor. Ühtlasi väljendab *tintinnabuli* maailmavaadet – helilooja isiklikku ja sügavalt läbi tunnetatud eluhoiakut, mille aluseks on kristlikud väärtused ning tõe, ilu ja puhtuse otsingud. Seda unikaalset autoristiili, mida Pärt tänini viljeleb, esindavad ka pea kõik käesolevas lavastuses kõlavad teosed.

Esmakordselt kasutas helilooja oma uudset stiili klaveriminiatuuris „**Aliinale**” (1976), mida võib seega pidada kogu tema hilisema loomingu algrakukeseks.

„Alina on ühe meil Tallinnas külas käinud väga hea sõbra tütar. Kord tulid nad meile külla Alina ema sünnipäeval, aga ilma tütre Alinata. Paar aastat varem oli too koos isaga Nõukogude Liidust lahkunud ja elas tollal Londonis. Nad ei saanud omavahel mitte mingisugust sidet pida ning see oli kõikidele raske. Siis otsustasingi ma selle väikese klaveripala Alinale pühendada, justkui väikeseks lohutuseks.” (Arvo Pärt)

1977. aastal sündis „**Fratres**” (algelt kolme-häälse muusikana) – üks tuntumaid ja mängitumaid Arvo Pärdi teoseid, mida on kasutatud ka paljudes filmides ja tantsuetendustes. Heliloojale

omaselt valitsevad teose näilist lihtsust ranged matemaatilised reeglid, mis määravad ära häälte liikumise, meloodia ja fraaside pikkuse, takti-möödu vaheldumise jpm.

Samast aastast on pärit „**Arbos**”, mille muusikaline struktuur peegeldab olemuslikult puu hargnemist – ühest tüvest areneb kaks oksa, nendest omakorda kaks haru ja nii edasi.

„Siin on tegemist proportsioonikaanoniga, millel on kolm häält: esimene on kujuteldava puu tüvi, seejärel tuleb teine, kaks korda esimesest kiirem, ja siis kolmas, kaks korda teistest kiirem. Rütmi osas on kõik organiseeritud elementaarselt ning liigendatud pausidega. See on puhas matemaatika, matemaatika pillidele.” (Arvo Pärt)

Järgmise aastanumbri sisse jääb eeterlikult kaunis „**Spiegel im Spiegel**” („Peegel peeglis”), mille pealkiri kajastab otseselt muusikas toimuvat: igale tõusvale meloodiakäigule järgneb peegelpildis laskuv fraas. Teos sündis algselt viiulile ja klaverile, ent sellest eksisteerib versioone ka teistele pillikoosseisudele. Pärt on öelnud, et teatud pillitämber on osa muusikast, ent see pole esmajärguline omadus ning ta on meelega püüdnud kirjutada sellist muusikat, mida võiks mängida mitmesuguste pillidega.

„Kõige tundlikum muusikainstrument on inimese hing, sellest järgmine, inimese hää. On vaja puhastada oma hinge, kuni ta helisema hakkab,” on täheldanud Pärt, kelle loomingus moodustavad kaaluka osa sakraaltekstidele kirjutatud vokaalteosed. Üks ulatuslikumaid neist on 75-minutiline suurvorm

„**Passio Domini nostri Jesu Christi secundum Joannem**” (1982) – helilooja muusikaline nägemus Jeesuse kannatusloost Johannese evangeeliumi järgi. Teos, mida Pärt oli asunud kavandama juba 1970. aastate lõpus, jõudis publiku ette 1982. aastal Saksamaal, kuhu helilooja oli aasta varem koos perega emigreerunud.

1984. aastal loodud „**Es sang vor langen Jahren**” on üks eranditest, mille tekst ei pärine liturgilisest allikast, vaid poeedi sulest – selle aluseks on saksa romantiku Clemens Brentano luuletus „Der Spinnerin Nachtlid”. Teos kannab alapealkirja „Motette für de la Motte”, olles pühendatud saksa raadioproductsendile ja muusikateadlasele Diether de la Mottele.

„**Mein Weg hat Gipfel und Wellentäler**” orelile (1989) valmis Paraineni orelifestivali tellimusel ning on pühendatud Kari Jussilale, kes teose samal festivalil esimest korda ka ette kandis. Lühema pealkirjaga „Mein Weg”, versioon 14 keelpillile ja löökpillidele, on pärit aastast 1994 ning on pühendatud esiettekandjatele Andreas Peer Kählerile ja Kammerorchester Unter den Lindenile. Teose pealkiri („On tippe ja põhjalaineid mu teel”) on võetud juudi päritolu kirjaniku ja luuletaja Edmond Jabès (1912–1991) saksa keelde tõlgitud luuletusest, mis mõtiskleb elutee heitlikkusest oma tõusude ja mõõnadega.

„**Berliner Messe**” on loodud 1990. aasta mais Berliinis toimunud 90. Saksamaa katoliku kiriku päevadeks – esimesteks pärast Berliini müüri langemist. Muusika struktuur on siin allutatud pisima detailini *tintinnabuli*-tehnikale valemitele.

„Iga samm on tekstist tuletatud. Nii et see pole niinimetatud inspiratsiooni tulemus, see on nagu midagi objektiivsemat,” on helilooja oma teose kohta öelnud.

Arvo Pärdi mahukaim koorioopus on „**Kanon pokajanen**” (1997), mis valmis Kölni katedraali 750. aastapäeva puhul. See tugineb kiriku-slaavikeelsel patukahetsuskaanonil, mille tekst autorit sügavalt kõnetas:

„Ma tahtsin anda sõnale võimaluse valida oma kõla ja kujundada oma meloodialiini. Ja nii sündis – ka mulle enesele mõnevõrra üllatuse-na – muusika, mis oli täiesti läbi imbunud vaid kiriklikes tekstides kasutatava kirikuslaavi keele ainulaadsest karakterist. Just „Kanon“ näitas mulle selgelt, kui väga määrab keele valik ära teose karakteri, koguni sedavõrd, et kogu heliteose ülesehitus allub tekstile ja tema seaduspärasustele, kui lasta keelel „muusikat luua”.“

Londoni Tate Modern galerii tellimusel komponeeritud „**Lamentate**” klaverile ja orkestrile (2002) on helilooja austusavaldus India päritolu briti skulptorile ja multimeediakunstnikule Anish Kapoorile ja tema hiigelskulptuurile „Marsyas” ning on loodud selle kunstiteose eksponeerimiskoha – vana turbiinihalli – spetsiaalset akustikat silmas pidades. Marsyas on tegelane Vana-Kreeka mütoloogiast – saatür, kelle valguse-, tõe- ja kaunite kunstide jumal Apollon nülgis selle eest, et ta julges võistelda Apolloniga pillimängus.

„Kapoori skulptuur ei lõhu oma suurusega mitte ainult tavaettekujutuse ruumist, vaid minu tunnetuse järgi ka ajadimensiooni. Piir aja ja

ajatuse vahel näib muutuvat ebaoluliseks. Ja nii kirjutasin ma lamentatsiooni mitte surnute, vaid meie, elavate jaoks – meie jaoks, kellel pole lihtne toime tulla maailma valu ja kannatusega.” (Arvo Pärt)

Pärdi lühike ja lummapuht kaunis „**Eesti hällilaul**” („**Kuss-kuss, kallike**”) kuulub tsükklisse „Kaks hällilaulu”, mis valmis algselt 2002. aastal Jordi Savalli ja tema ansambli Hespèrion XXI CD-plaadi „Ninna Nanna” jaoks kahele häälele ja klaverile, kuid sai peagi seatud ka muudele koosseisudele. Laulus „Kuss-kuss, kallike” on autor kasutanud veidi muudetud kujul üht Jõhvi rahvaviisi. Teos kõlas muuhulgas naiskooride ja keelpilliorkestri esituses 2025. aasta üldlaulupeol „Iseoma”.

„Hällilaulud on nagu killukesed kaotatud paradüüsimis – lohutused, mis on ühtaegu nii sügavmõttelised kui ka intiimsed. Kirjutasin need kaks hällilaulu täiskasvanuile ja lapsele, kes meis kõigis elab.” (Arvo Pärt)

„**Most Holy Mother of God**” neljale häälele (2003) on pühendatud The Hilliard Ensemble'ile ja kõlas nende esiettekandes sama aasta 15. oktoobril Inglismaal, kus heliloojale omistati Durhami ülikooli poolt audoktori tiitel. Teose aluseks on nii katoliku kui ka ortodoksi liturgias kasutatav tekst, mis on viimane rida vanimast, umbes 250. aasta paiku sündinud Maarja-hümnist.

Meie Isa Palve saksakeelsele tekstile loodud „**Vater unser**” (2005) eristub Pärdi loomingus üldpildist nii oma kõla kui ka struktuuri poolest, olles sündinud spontaansel lauluna, vabana

etteantud süsteemidest. Helilooja pühendas selle paavst Benedictus XVI-le, kellele ta esitas seda 2011. aasta juulis Vatikanis tema preestriks pühitsemise 60. aastapäeva pidustustel, saates klaveril Heldur Harry Pöldat.

„Für Lennart in memoriam” kammerorkestrile (2006) sündis Lennart Meri palvel – lahkunud Eesti Vabariigi presidendi sooviks oli, et tema matusetalitusel kõlaks Arvo Pärdi just selleks puhuks loodud teos. Oopust kirjutama hakates läksid helilooja mõtted oma kooriteose „Kanon pokajanen” 6. laulu peale – seda kauni mereku-jundiga kirikuslaavikeelset palvet kasutatakse ka matuseteenistustel. Teose keskmises osas on Pärt kasutanud arhimandriit Sofroni (1896–1993) lühikest palveteksti lahkunute eest.

„Need palved on mõeldud igale inimesele, nagu eestpalved surnute, lähedaste ja kaugete eest. Niisugust teost kirjutades oled nagu kellegi eestseisja.” (Arvo Pärt)

„Alleluia-Tropus” vokaalansamblile või sega-koorile ja kaheksale tsellolole (2008) on kirjutatud õigeusu liturgilise pealaulu, püha Nikolaose tro-pari kirikuslaavikeelsele tekstile. Pärt sai teose loomiseks tõuke festivalist „Le Voci dell’ Anima”, mis toimub Itaalias Bari linnas, kus asuvad ka püha Nikolaose säilmed – see linn on üks suure-maid palverändurite sihtpunkte kogu maailmas. Versioon segakoorile ja keelpilliorkestrile aastast 2010 tuli esitlemisele sama aasta juunis Istanbuli 38. rahvusvahelisel muusikafestivalil koos „Aa-dama itku” maailmaesiettekandega Vox Claman-tise ja dirigent Tõnu Kaljuste poolt.

Sümfooniažanri on Arvo Pärt andnud panuse nelja teose näol. **Neljandat sümfooniat** (2008) lahutab eelmisest 37-aastane vahemik. Teose tellisid Los Angelese Filharmoonia Ühing ja Esa-Pekka Salonen, kaastellijateks Canberra Muusikafestival ja Sydney Konservatoorium. Oopuse loomise ajal tegeles helilooja parasjagu õigeusu pühatekstiga „Kaanon kaitseinglile” ning ka sümfoonia pealkiri „Los Angeles” viitab kaitseingli teemale, aga ka Los Angelese linnale, mille nimi tähendab hispaania keeles ingleid. Teos on pühendatud Mihhail Hodorkovskile, kes vangistati 2003. aastal suuresti poliitilistel põhjustel (kümme aastat hiljem ta vabastati). Siiski on Pärt öelnud, et pühendus pole mõeldud ainult poliitilises kontekstis, vaid on pigem austusaval-dus mehele, kes on saavutanud moraalse võidu keset isiklikku tragöödiat.

Arvo Pärdi teoseid – nii vokaal- kui ka instru-mentaaloopuseid – on kuulajad tajunud kui palvet helides.

„Kui sinu käes on palve nagu taskulamp, siis selle valgusel näed end ümbritsevat. Kõik sõltub sinust endast. Palvekeel on võõrkeel. Kui seda veidigi tunned, muutub selles keeles peituv aines sulle natuke tuttavamaks. Ja sellest algab omamoodi vastastikune suhe. See toidab sind ja avab su silmad. Ja sellest saab kõige mõõdu-puu.” (Arvo Pärt)

A Tribute to Arvo Pärt

Evelin Kõrvits

Born in the small central Estonian town of Paide, Arvo Pärt (b. 1935) is today a name known in all the musical metropolises of the world. He first drew attention in the 1960s, when, having graduated from Heino Eller's composition class, he tried his hand as a young composer with various modernist techniques: dodecaphony, aleatory, sonorism, and collage. By the end of that decade, however, following the completion of *Credo* in 1968, Pärt found himself at a creative dead end:

"I was convinced that with those means I would get nowhere: for me, there was not enough material and I practically gave up writing music. I wanted to make contact with something alive, simple, and non-destructive."

In his search for a new sonic ideal, Pärt immersed himself for eight years in the study of Gregorian chant, the Notre Dame school, and Renaissance polyphony, while at the same time finding his way to the Orthodox Church.

"Before anyone says something, perhaps he should first say nothing. My music has always arisen after I have remained silent for a long time — literally silent. [...] If one approaches silence with love, music may be born from it."
(Arvo Pärt)

After this long period of silence, by the latter half of the 1970s the composer had developed

his original musical language, which he named *tintinnabuli* (Latin for "little bells"). According to Pärt's wife, Nora, *tintinnabuli* was born out of a deeply rooted desire to reach an extremely reduced sound world, one that cannot be measured in kilometres or even metres, but only in millimetres.

"Every sound is decisive, every sound speaks," Pärt has said of the essence of his style. *Tintinnabuli* is also a worldview — his personal and deeply felt attitude to life, based on Christian values and the search for truth, beauty, and purity. Nearly all of the works heard in this production represent this unique style, which Pärt continues to cultivate to this day.

The first time the composer employed this new style was in the piano miniature ***Für Alina*** (1976), which can be regarded as the germ cell of all his later music.

"Alina is the daughter of a very good friend of ours who once visited us in Tallinn. They came to our home on Alina's mother's birthday, but without the daughter. A few years earlier she had left the Soviet Union with her father and was living in London at the time. They had no possibility of contact with each other, and it was difficult for everyone. So I decided to dedicate this small piano piece to Alina, as a kind of consolation." (Arvo Pärt)

In 1977 came ***Frates*** (originally written as three-part music), one of Arvo Pärt's best-known and most frequently performed works, which has also been used in many films and dance productions. Characteristic of the composer, beneath

the work's apparent simplicity lie strict mathematical rules that determine the movement of voices, the melody and phrase lengths, the alternation of time signatures, and more.

Also from the same year came **Arbos**, whose musical structure reflects the essential branching of a tree — from a single trunk grows two branches, which in turn divide into two more, and so on.

"This is a proportional canon with three voices: the first is the trunk of an imaginary tree, then comes the second, twice as fast as the first, and then the third, twice as fast again. Rhythmically, everything is organised in an elementary way and articulated with pauses. It is pure mathematics — mathematics for instruments." (Arvo Pärt)

The following year brought the ethereally beautiful **Spiegel im Spiegel (Mirror in the Mirror)**, whose title directly reflects what happens in the music: every ascending melodic movement is answered by a descending phrase in mirror image. The piece was originally composed for violin and piano, though versions exist for other instrumental combinations as well. Pärt has remarked that while timbre is part of the music, it is not its primary quality, and he has deliberately written in such a way that the piece can be performed on many different instruments.

"The most sensitive musical instrument is the human soul, and next to that, the human voice. One must purify one's soul until it begins to resonate," Pärt has observed. In his oeuvre, sacred vocal works set to liturgical texts hold a significant place.

One of the most extensive of these sacred works is the 75-minute large-scale **Passio Domini nostri Jesu Christi secundum Joannem** (1982) — the composer's musical vision of the Passion of Jesus according to the Gospel of John. Pärt had begun planning the work already in the late 1970s, and it reached audiences in 1982 in Germany, where the composer had emigrated the year before with his family.

Composed in 1984, **Es sang vor langen Jahren** is one of the exceptions in Pärt's output in that its text does not derive from a liturgical source but from a poet's pen — the German Romantic Clemens Brentano, whose poem *Der Spinnerin Nachtlied* forms its basis. The work bears the subtitle *Motette für de la Motte*, as it was dedicated to German radio producer and musicologist Diether de la Motte.

Mein Weg hat Gipfel und Wellentäler for organ (1989) was commissioned by the Parainen Organ Festival and dedicated to Kari Jussila, who also gave its premiere there. A shorter-titled version, **Mein Weg**, for 14 strings and percussion, dates from 1994 and was dedicated to Andreas Peer Kähler and the Kammerorchester Unter den Linden. The title (*There are peaks and valleys in my way*) is taken from a poem by the Jewish-born writer and poet Edmond Jabès (1912–1991), translated into German, which reflects on the vicissitudes of life with its rises and falls.

Berliner Messe was composed for the 90th German Catholic Days held in Berlin in May 1990 — the first after the fall of the Berlin Wall. Here,

the musical structure is governed down to the smallest detail by the formulas of the *tintinnabuli* technique. “Every step is derived from the text. So it is not the result of so-called inspiration; it is something more objective,” the composer has said of the work.

Pärt’s most extensive choral opus is **Kanon pokajanen** (1997), written for the 750th anniversary of Cologne Cathedral. It is based on the canon of repentance in Church Slavonic, a text that deeply moved the composer:

“I wanted to give the word a chance to choose its own sound and shape its own melodic line. And so somewhat to my own surprise — music was born that was completely imbued with the unique character of Church Slavonic as used in liturgical texts. “Kanon” showed me clearly how much the choice of language determines the character of a work — so much so that the entire structure of the composition submits to the text and its and its laws, if one allows the language itself to ‘make the music’.

Lamentate for piano and orchestra (2002) was commissioned by London’s Tate Modern gallery as a tribute to the Indian-born British sculptor and multimedia artist Anish Kapoor and his monumental sculpture *Marsyas*. The work was composed with the specific acoustics of the Turbine Hall — where the sculpture was exhibited — in mind. Marsyas is a figure from ancient Greek mythology, a satyr flayed by Apollo, the god of light, truth, and the arts, for daring to challenge him to a musical contest.

“Kapoor’s sculpture not only shatters conventional notions of space with its size, but, to my mind, it also disrupts the dimension of time. The boundary between time and timelessness seems to become irrelevant. And so I wrote a lament not for the dead, but for us, the living — for us, who struggle to cope with the pain and suffering of the world.” (Arvo Pärt)

Pärt’s short and enchantingly beautiful **Estonian Lullaby (Kuss-kuss, kallike)** belongs to the cycle *Two Lullabies*, originally written in 2002 for Jordi Savall and his ensemble Hespèrion XXI for the CD *Ninna Nanna*. It was first scored for two voices and piano, but was soon arranged for other ensembles. In *Kuss-kuss, kallike* Pärt used, in slightly modified form, a folk melody from Jõhvi. Among other occasions, the work was performed by women’s choirs and string orchestra at the 2025 national song celebration *Iseoma*.

“Lullabies are like fragments of a lost paradise — consolations that are at once profound and intimate. I wrote these two lullabies for adults and for the child who lives within each of us.” (Arvo Pärt)

Most Holy Mother of God for four voices (2003) was dedicated to the Hilliard ensemble and premiered by them on 15 October that year in England, where Pärt was awarded an honorary doctorate by Durham University. Its text is drawn from both Catholic and Orthodox liturgy and is the closing line of the oldest surviving hymn to Mary, dating back to around 250 AD.

Vater unser (2005), set to the German text of the Lord's Prayer, stands apart in Pärt's oeuvre both in sound and structure. It was born spontaneously, as a song free of predetermined systems. The composer dedicated it to Pope Benedict XVI, to whom he performed it in July 2011 at the Vatican during the celebrations of the Pope's 60th anniversary of ordination, accompanied on piano by Heldur Harry Pöldla.

Für Lennart in memoriam for chamber orchestra (2006) was written at the request of Lennart Meri — the late President of the Republic of Estonia — whose wish was that Pärt would compose a work for his funeral. When beginning the piece, Pärt's thoughts turned to the sixth hymn of his choral work *Kanon pokajanen* — a Church Slavonic prayer rich in imagery of the sea, which is also used in funeral services. In the central section of the work, Pärt set a short prayer text for the departed by Archimandrite Sophrony (1896–1993).

"These prayers are intended for every person, like intercessions for the dead, for loved ones, for strangers. Writing such a work, you are in a sense standing on behalf of someone else."
(Arvo Pärt)

Alleluia-Tropus for vocal ensemble or mixed choir and eight cellos (2008) sets to music the Church Slavonic text of the Orthodox liturgical hymn, the Troparion of St Nicholas. The impulse for the composition came from the festival Le Voci dell'Anima, held in Bari, Italy, where the relics of St Nicholas are kept — the city being one

of the major pilgrimage destinations in the world. A version for mixed choir and string orchestra (2010) was presented that same year at the Istanbul International Music Festival, together with the world premiere of Adam's Lament, performed by Vox Clamantis under Tõnu Kaljuste.

Pärt has contributed to the symphonic genre with four works. His **Fourth Symphony** (2008) came after a 37-year gap since the previous one. It was commissioned by the Los Angeles Philharmonic and Esa-Pekka Salonen, with co-commissioners including the Canberra International Music Festival and the Sydney Conservatorium. At the time of its composition, the composer was working with the Orthodox hymn Canon of the Guardian Angel, and the symphony's title, Los Angeles, refers both to this guardian angel theme and to the city itself, whose name in Spanish means "angels". The work is dedicated to Mikhail Khodorkovsky, who was imprisoned in 2003 largely for political reasons (he was released ten years later). Still, Pärt has emphasised that the dedication was not meant only in a political sense, but as a tribute to a man who achieved a moral victory in the midst of personal tragedy.

Listeners have often perceived Arvo Pärt's works — both vocal and instrumental — as prayers in sound.

"When you hold a prayer in your hand like a flashlight, by its light you see the world around you. Everything depends on yourself. The language of prayer is a foreign tongue. If you learn even a little of it, the material contained in

that language becomes somewhat more familiar to you. And from there begins a kind of mutual relationship. It nourishes you and opens your eyes. And it becomes the ultimate measure of all things.” (Arvo Pärt)

Petr Zуска on euroopaliku stiiliga koreograaf, lavastaja ja tantsija, suurepärane kunstnik Tšehhi tantsumaastikul, kes on töötanud ka maailmakuulsates balletitruppides. Tema loomingus segunevad omanäolise loomingulise väljendusviisi kaudu neoklassika *bel canto* ja innovaatilised kaasaegsed vormid. Zуска lavastused on kõrgetasemelised, elavad ja kujutavad maailma täis sümboleid, arhetüüpe, spirituaalseid küsimusi ja moraalseid printsiipe. Ta on eriline lavastaja ka tänu huumorimeelele, kavalusele ja provokatiivsusele, mis tema loomingus alati esindatud on.

Zуска lõpetas aastal 1994 koreograafia ja mitteverbaalsete teatritehnikate õppekava Praha Etenduskunstide Akadeemia muusika- ja tantsuosakonnas. Peale kooli esines Zуска solistina Divadlo Na zábradlí teatris Pantomima Ladislava Fialky käe all, Praha Kammerballetis Pavel Šmoki käe all, Tšehhi Rahvusballetis ja balletikompaniides Münchenis, Augsburgis ja Montrealis. Ta esines küll klassikalistes balletilavastustes, kuid enim siiski kaasaegsete lavastajate loomingus, tehes koostööd selliste tšehhi koreograafidega nagu Jiří Kylián, Pavel Šmok ja Libor Vaculík ning mujalt maailmast näiteks Alvin Ailey, Gerhard Bohner, Robert North, Mats Ek, Hans van Manen, Christopher Bruce, Ohad Naharin, Nacho Duato, Itzik Gallili ja teistega. Balletiartistina esines ta riikides üle maailma, kuid 1990. aastatel töötas ta püsikülalisena Brno Rahvusteateris ja Slovakkia Rahvusteateris.

2002–2017 oli Zуска Tšehhi Rahvusballeti kunstiline juht, lavastades sel perioodil kuus täispikka balletti ja mitmeid ühevaatuselisi lühilavastusi. Zуска juhtimisel andis Tšehhi Rahvusballett etendusi 36 kuulsal maailmalaval: Moskvast, Washingtonist, Ateenast, Tallinnast, Bejingist, Pariisist, Tel Avivist ja mujalt.

Alates 1990. aastatest on Zуска kokku lavastanud rohkem kui 50 balletti nii kodu- kui välismaal, muuhulgas teatrites nagu Hamburgi Balletiteater, Augsburgi Balletiteater, Dresdeni Semperoper, Läti Rahvuskooper, Peterburi Maria Teater, Taani Kuninglik Teater, Deutsche Oper am Rhein, Lääne-Austraalia Balletiteater, Soome Rahvusballett, Monte Carlo Balletiteater, Bostoni Balletiteater, Tšehhi Rahvusteater, Brno Rahvusteater, Laterna Magika Teater, Praha Kammerballett, Bohemia Balletitrupp ja Praha Juuniorite Ballett.

Ta on teinud koostööd ka režissööride ja koreograafidega mitmete draama ja ooperilavastuste juures. Aastal 2021 esietendus Zуска kirjutatud ja lavastatud „Teraapia“ Dejvice Teatris Prahas.

Zуска on võitnud mitmeid nimekaid auhindu nii tantsija kui koreograafina, nende hulgas Thalia teatriauhind (1993 ja 1997), Prix Dom Perignon (1999), algupärase

koreograafia auhind Nüüdistantsu konkursilt (2006 ja 2008), aasta koreograafia tiitel (1996 ja 2002), Tšehhi kirjandusfondi auhind (1993 ja 1994), Opera Plus auhind tunnustamaks 25 aastat tööd Tšehhi Rahvusballetis (2015 ja 2017), Tšehhi kultuuriministeeriumi tunnustus panuse eest teatriellu (2017), parima koreograafia auhind ČR BALET 2019 tantsufestivalil Praha Kammerballeti lavastuse „Bukett“ eest (2019) ning viimati, 2024. aastal, Tšehhi Kirjanike Liidu auhind.

Risto Joost on alates 2020. aasta sügisest Vanemuise teatri muusikajuht ja peadirigent, 2024. aasta sügisest Saksamaal Württembergi Kammerorkestri peadirigent, 2009. aastast Rahvusooper Estonia koosseisuline dirigent. Vanemuise muusikajuhi ja peadirigendina on Joost algatanud koostöö Heino Elleri Muusikakooliga iga-aastase kontserdi „Tulevikumuusikud“ näol, lisaks on ta üks Vanemuise hooaja avafestivali eestvedajatest ning on ellu kutsunud iga-aastase hingedepäeva kontserdi traditsiooni. Samuti on Joost publiku ette toonud ooperilavastusi nii maailmaklassika kui kodumaiste algupärandite seast, nende hulgas Mozarti „Don Giovanni“ (2021), Wagneri „Tristan ja Isolde“ (2022), Händeli „Julius Caesar“ (2023), Puccini „Turandot“ (2024) ja „Boheem“ (2025), Purcelli „Kuningas Arthur“ (2025), Varrese „Pörgupõhja uus Vanapagan“ (2022), Kaumanni „Kaubamaja“ (2022) ja Tambergi „Cyrano de Bergerac“ (2023). Käesoleva hooaja lõpus alustab Joost koostöös Vanemuise teatri ja Saaremaa ooperipäevadega Wagneri „Nibelungi sõrmuse“ tetraloogiat, mille käigus kantakse nelja aasta jooksul kronoloogiliselt ette tsükli kõik neli ooperit.

Eesti Rahvusringhäälingu muusikatoimetajad valisid Joosti aasta muusikuks 2018 kõrgete väärtuste kandmise ja edasiandmise eest muusikas. 2006 ja 2016 pälvis Eesti Muusikanõukogu helikunsti sihtkapitali aastapreemia, 2011 Vabariigi Presidendi Kultuurirahastu noore kultuuritegelase preemia ning 2022 Eesti Teatriauhindade muusikaauhinna. 2025. aastal tunnustati Joosti Eesti Kultuurkapitali helikunsti valdkonna peapreemiaga. Joost on juhatanud mitmeid rahvusvaheliselt tunnustatud orkestreid nagu Bergeni Filharmoonikud, Veneetsia Teatro La Fenice orkestrit, Peterburi Maria Teatri orkestrit, Sevilla Kuninglikku Sümfooniaorkestrit jt. Eestis on ta olnud Tallinna Kammerorkestri peadirigent (2013–2019), juhatanud Eesti Riiklikku Sümfooniaorkestrit ja teisi. Samuti on Joost seisnud dirigendina mitmete kõrgelt hinnatud kooride ees: Madamaade Kammerkoor (peadirigent 2011–2015), Leipzigi MDR Raadiokoor (kunstiline juht 2015–2019), Rootsi Raadio koor, Ars Nova Copenhagen jt.

Daniel Dvořák on Tšehhi stsenograaf. Ta õppis arhitektuuri ja stsenograafiat nii Praha Kunsti-, Arhitektuuri- ja Disainiakadeemias kui ka Viini Kunstiakadeemias. Koos lavastaja Jiří Nekvasiliga asutasid nad aastal 1988 eksperimentaalse ooperiteatri Opera Furore (praegune Opera Mozart), kus Dvořák töötas stsenograafina ja oli kõikide lavastuste kaasautor. Dvořák on olnud Praha Riigiooperi, Praha Rahvusteatri ja Brno Rahvusteatri direktor. Ta on töötanud suurte Tšehhi muusikalide juures ja loonud lavakujundusi muusikafilmele. 1999. aasta Praha Kvadrenniaalil, mis on maailma suurim etendusdisaini, -ruumi ja lavakujunduste näitus, võitis Dvořák koos oma Tšehhi meeskonnaga esikoha. Aastal 1999 pälvis ta Alfréd Radoki nimelise stsenograafia auhinna ja nomineeriti samale auhinnale uuesti 2004. aastal. 2002. aastal pälvis ta Prantsusmaa valitsuselt Kunstide ja Kirjanduse ordeni.

Pavel Knolle on tšehhi kostüümikunstnik, tantsija, koreograaf ja lavastaja. 1985 lõpetas ta Praha Tantsukonservatooriumi ning asus tantsijana tööle multimeediateatris Laterna Magika, mille juhiks sai ta aastal 2010. Aastal 2017 tõi ta seal välja originaallavastuse „Kuubik“ ja aastal 2018 lavastuse „Aed“. Knolle on esinenud mitmetes suurtes maailma linnades nagu Viin, Montreal, Rooma, Tel Aviv ja paljud teised. Ta on teinud kostüümi- ja lavakujundusi Tšehhi teatritele nagu Praha Rahvusteater, Brno Rahvusteater, F.X. Šaldy teater, Moraavia-Sileesia Riiklik teater ja teised. Knolle töötab kunstnikuna Praha tantsukompaniis Dekkadancers. Lavastaja Petr Zuskaga on ta varemgi koos töötanud – ta lõi lavakujundused Vanemuises loodud ballettidele „Romeo ja Julia“ (2018) ja „Luikede järv“ (2021). 2002. aastal pälvis Knolle Tšehhi tantsuliidu auhinna.

Margus Vaigur on Endla Teatri valguskunstnik. Ta lõpetas 1985 J. Köleri nimelise Viljandi 4. Keskkooli ja 2003 Viljandi Kultuurikolledži. Töötanud 1994–2002 Ugalas valgusmeistrina, aastast 2002 Endlas valguskunstnikuna ja valgusala juhina. Olnud aastast 2008 Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia teatrikunsti visuaaltehnoloogia ja valguskujunduse õppejõud. Vaigur on pälvinud Endla kolleegipreemia (2006), Eesti teatriauhindade kunstnikuauhinna (2008) koos Silver Vahre ja Krista Tooliga lavastuse „Kangelane“ kujunduse eest, Hea Teatri Auhinna (2021) ning Tallinna Linnateatri kolleegipreemia (2023).

Vanemuise Sümfooniaorkestri koosseis / Vanemuine Symphony Orchestra

Muusikajuht ja peadirigent / Musical Director and Chief Conductor Risto Joost

Orkestri kontsertmeister / Orchestra's Concertmaster Federico Mechelli Uhl*

I viiul / I violin Liam Keneally*, Marta Mutso**, Andri Annus**, Laura Miilius-Koddanipork**, Evelin Tammiku, Susann-Elisabeth Kisla, Eva Aarnis, Vitalij Regensperger, Anne Vellomäe

II viiul / II violin Anna Samsonova*, Yevgeniy Kostrytskyy**, Myroslava Bukata, Laura Kuusma, Žanna Toptši, Hille Niilisk-Rees, Triinu Raudver, Pille Triin Voolaid

Viola / Viola Kadri Rehema*, Daria Motovilova**, Anna-Helena Inno, Tiina Kaibald, Hanno-Mait Maadra, Ruta Kulikovska, Teele-Liis Tiidor

Tšello / Cello Lauri Sõõro*, Camillo Cabassi**, Heli Ilumets, Olga Raudonen, Marina Peleševa, Sofya Ogarkova

Kontrabass / Contrabass Hanna-Ingrid Tominga*, Aivar Eimra**, Linda Viller, Jaanus Roosileht

Harf / Harp Lisanne Rull, Kai Visnapuu

Flööt / Flute Kerstin Laanemets*, Tuule-Helin Krigul**, Kristjan Lume

Oboe Anna Šulitšenko*, Anastasiia Cherniak**, Leonardo Cubillo

Klarnet / Clarinet Cinmaya Ferrara*, Man-Chi Chan**, Heimo Hodanjonok

Fagott / Bassoon Kulvo Tamra*, Stefan Heinrich Kerstan**, Johanna Tuvi

Metsasarv / French horn Jaewook Sung*, Christian Fisalli**, Kristiina Luik, Klever F. Sobrinho

Trompet / Trumpet Priit Rusalepp*, Marti Suvi**, Villem Süvari, Viljar Lang

Tromboon / Trombone Kait Tiitso*, Hendrik Jaak Sepp**, Rain Kotov, Aivo Koddanipork

Löökriistad / Percussions Alessandro Beco*, Andrea Radi**, Ilmar Varjun, Jonas Thygesen

* orkestri pillirühma kontsertmeister / concertmaster of the instrument group

** orkestri pillirühma abikontsertmeister / assistant concertmaster of the instrument group

Muusikaosakonna lavameistrid / Orchestra's Stage Technicians Sander Lääts, Raul Potter

Orkestri intendant / Orchestra Manager Aivo Koddanipork

Muusikaosakond / Music Department Kätlin Hoop, Kärt Suurlaht

Teatrijuht / General Manager Aivar Mäe

Draamajuht / Drama Director Tanel Jonas

Muusikajuht / Music Director Risto Joost

Balletijuht / Ballet Director Jevgeni Grib

Lavastusala / Production Department Karis Hindriksoo-Pitsi, Lisett Soomäe

Pealavameister / Chief Stage Technician Rello Lääts

Lavatehniline ala Keijo Sepp, Madis Toimla, Mart Visnapuu, Sergei Ivanov,
Reigo Harkmann, Andre Luik, Sten Gussakov, Markus Kõrkjas, Paap Nõmm

Dekoratsiooniala / Stage Set Department Marika Raudam, Mait Sarap, Helli Aas,
Taavi Kask, Innari Toome, Ain Austa, Andres Lindok, Katrin Pahk, Leenamari Pirn,
Terje Kiho, Indrek Ots, Mart Raja, Karmo Kiivit, Einar Pallas

Rekvisiidiala / Stage Prop Department Liina Martoja

Jumestusala / Make Up and Hair Stylists Anneliis Punnar, Viktoria Rüster, Karoliina Liivak, Mare Kuul,
Rutt Laikask, Hanna Liisa Hõim, Merike Järv

Kostüümiala / Wardrobe Department Liisi Ess, Ivika Jõesaar, Ruth Rehme-Rähni,
Küllli Kukk, Edith Ütt, Elli Nõps, Marika Normet, Ljubov Guzun, Ivi Vels, Tia Nuka,
Kaie Arujõe, Inkeri Orasmaa, Irina Medvedeva, Heli Kruuse, Riina Seeblum,
Anneli Vassar, Reet Vaga, Olga Vilgats, Natalja Malinen, Triin Isak, Fred Öpik, Klaarika Sild

Riietusala / Costume Warehouse Raina Varep, Eva Kõiv, Anu Kõiv,
Kadri Kangur, Kaidi Mikk, Katariina Talts

Valgustusala / Lighting Department Andres Sarv, Tõnu Eimra, Tõnis Järs,
Kaspar Aus, Villu Adamson, Madis Fuchs, Markus Vahtramäe, Tauri Kõtsi
Heli- ja videoala / Audio-Visual Department Andres Tirmaste, Vaiko Vreimann,
Hendrik Ilves, Andreas Kangur

Kavalehe teostus / Program Team:

Tekstid koostanud / Texts by Sirel Heinloo

Tekstid tõlkinud / Texts translated by Sirel Heinloo, Andy Willoughby

Plakati fotograaf / Photographer of the Poster Andrus Kannel

Fotograaf / Photographer Rünno Lahesoo

Kavalehe ja plakati kujundaja / Program and Poster Designer Katrin Leement

Lavastuses on kasutatud väljavõtteid Michelangelo, Da Vinci, Hieronymus Boschi
maalidest ja skulptuuridest. /

The production features excerpts from Michelangelo's, Da Vinci's, Hieronymus Bosch'
paintings and sculptures.

Emakeelne kultuur on hindamatu väärtus.

30. detsembril 2006 asutasime Vanemuise Fondi, et hoida ja toetada Eesti teatrikunsti.

Lubame hea seista fondi käekäigu eest

Olga Aasav, Kalev Kase, Mart Avarmaa, Tartu linn

Vanemuise Fond on loodud teatri töötajate erialase arengu ja koolituse toetuseks. Fondi on võimalik teha annetusi:

SA Tartu Kultuurkapital / Swedbank IBAN: EE092200221011379347, SWIFT: HABAE2X

SEB Pank IBAN: EE251010102052050006, SWIFT: EEUHEE2X

Märksõna: VANEMUISE FOND

Suur aitäh teile Vanemuise fondi poolt:

Olga Aasav, Andrus Ansip, Mart Avarmaa, Alar Kroodo,

Kalev Kase, Mati Kermas, Eero Timmermann,

Tartu linn, Vanemuise advendikontserdil annetajad

Teatri peatoetaja

Aasta toetaja

Aasta toetaja

Aasta toetaja

Autopartner

Suvekontserdi peatoetaja

Hotellipartnerid

Grimmipartner

Partnerid

KULTUURIMINISTEERIUM

Kanname elamus

Kõige mõnusam aeg ootab

CASINO
FENIX

Parustame omadesse

Tähelepanu! Tegemist on hasartmängu reklaamiga. Hasartmäng pole sobiv viis rahaliste probleemide lahendamiseks. Tutvuge reeglitega ja käituge vastutustundlikult!

ELAMUSTEKS LOODUD

TOYOTA COROLLA CROSS

Teatrielamuste toetaja
amservauto.ee

AMSERV
TOYOTA ON MEIE HING

Vägi Sinus Eneses

Balletitantsijate tervise eest
kannab hoolt kodumaine
toidulisandite bränd Ecosh

Tasuta transport al. 25€

Premium kvaliteet
ISO 22000:2018 sertifikaat

Ecosh on tunnustatud
ELi mahekoote märgisega

ecosh.ee

Tansijate lemmikuteks Ecoshi valikust:

  @ecosheesti

ecosh

Pakume üheskoos enam

**LYDIA
HOTEL**

www.lydia.ee
Ülikooli 14, Tartu

DORPAT

www.dorpat.ee
Soola 6, Tartu

vanemuine.ee